

preparation of reports, writing of abstract, annotations, plans.

Приходченко К.І. - доктор педагогічних наук, професор кафедри українознавства, Заслужений учитель України, член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти (м. Донецьк)

Охріменко В.В. - викладач спецдисциплін Маріупольського будівельного коледжу, пошукувач кафедри соціології та соціальної педагогіки Приазовського державного технічного університету (м. Маріуполь)

ТЕХНОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПІВПРАЦІ В СУЧАСНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Кармен Пол Романо

В данной статье было проведено исследование традиционных педагогических технологий в современных американских высших учебных заведениях; дана характеристика педагогике сотрудничества, которая используется в большинстве современных университетов и колледжей США.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Дана стаття присвячена дослідженню сутності педагогічної співпраці, гуманістичної педагогічної технології, яка є досить розповсюдженою в сучасних американських вищих навчальних закладах. Процес підвищення ефективності педагогічної співпраці під час навчання у вищих навчальних закладах є однією з актуальних проблем сучасної педагогіки, теорії та методики науково-педагогічних досліджень.

Актуальність поставленої проблеми зумовлена тим, що в сучасних умовах зміни освітніх пріоритетів в США основоположними стають гуманістичні цінності. Підвищується актуальність формування здатності студентів до активної самостійної продуктивної діяльності, розвитку їхнього творчого мислення. У сучасній ситуації основним завданням ВНЗ є не тільки надання студентам знань, актуальних в даний час, але і формування потреби і здатності отримувати ці знання самостійно в умовах стрімких змін у світі. Реалізація принципів активності і співпраці в процесі навчання є чинником ефективності навчального процесу.

Гуманістичні педагогічні технології навчання сприяють підвищенню внутрішньої умотивованості студентів, розвивають позитивне ставлення до навчальної діяльності, допомагають самостійно знаходити і аналізувати інформацію.

Особистісно-орієнтований підхід до навчання у вищих навчальних закладах активно впроваджувався в США протягом більше п'ятдесяти років, що сприяло розвитку до теперішнього часу гуманістичних технологій навчання. Ці технології в сукупності утворюють систему, що забезпечує ефективність навчально-виховного процесу.

Аналіз останніх досліджень з публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Теоретичною основою дослідження педагогічних технологій співпраці в сучасних вищих навчальних закладах США стали роботи: Б. Блума (B. Bloom), Я. Гасса (Y. Gass), Л. Лейя (L. Leya), П. Мітчелла (P. Mitchell), У. Попхема (U. Pophem), Т. Сакамото (T. Sakamoto), Б. Скіннера (B. Skinner), Е. Террі (E. Terry), Дж. Н. Харба (J. Harb), які охарактеризували сутність педагогічних технологій; А. Бандура (A. Bandura), Дж. Дьюї (J. Dewey), М. Кенструма (M. Kanstroom), В. Маккічі (W. McKeachie), П. Селдіна (P. Seidin), С. Фінна (S. Finn), К. Еблі (K. Ebli) про гуманізацію освіти. Особлива увага була приділена роботам, присвяченим дослідженню співпраці в процесі навчання в роботах Р. Джонсона (R. Johnson) та Д. Джонсона (D. Johnson).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

У статті зроблена спроба дослідження сучасних педагогічних технологій у вищих навчальних закладах США. Особлива увага приділяється педагогіці співпраці, яка використовується у більшості сучасних вищих навчальних закладах США.

Дослідження педагогічних технологій співпраці в сучасних американських вищих навчальних закладах проводиться вперше, тому особливо цікавим є виділення основних педагогічних технологій, які використовують сучасні університети та коледжі США. Особлива увага приділяється саме визначенню сутності педагогічної співпраці як найбільш розповсюдженої у США та спрямованої на підвищення ефективності процесу навчання.

Формування цілей статті (постановка завдання)

Мета даної статті полягає у визначенні сутності педагогічної співпраці як однієї з найрозповсюдженіших гуманістичних педагогічних технологій в сучасних американських вищих навчальних закладах. Крім цього, у статті надається характеристика традиційних педагогічних технологій у сучасних американських вищих навчальних закладах відомими психологами та педагогами США. Важливе місце в дослідженні приділяється визначенню спільних та відмінних позицій між традиційними педагогічними технологіями та педагогікою співпраці.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів

Процес підвищення ефективності педагогічної співпраці під час навчання у вищих навчальних закладах є однією з актуальних проблем сучасної педагогіки, теорії та методики науково-педагогічних досліджень.

Педагогічна технологія, на думку Бойля, це форма представлення матеріалу, який вивчається, наприклад, лекція, групова дискусія; шлях досягнення мети, поставленої викладачем перед студентами [15].

Важливим компонентом педагогічних технологій є традиційна освіта. Її мета – передача умінь, знань і стандартів моральної та соціальної поведінки наступним поколінням, які, на думку дорослих, є необхідними. Звичайно, викладач виступає в ролі первинного інструменту, за допомогою спілкування з яким студентам передаються ці знання і відбувається впровадження в життя вищезазначених стандартів поведінки. Слід зазначити, що

первинна педагогічна технологія співпраці між викладачем і студентом – це усна відповідь студента на запитання викладача. На думку Дж. Дьюї, при такому підході до навчання робиться акцент на усні відповіді студентів, на механічне запам'ятовування (запам'ятовування без додаткових зусиль, спрямованих на розуміння значення навчального матеріалу) і, час від часу, виконання завдань, які не мають відношення до матеріалу, що вивчається.

Джон Дьюї висловив упевненість в тому, що даний тип вивчення матеріалу надзвичайно неефективний, оскільки при його використанні навчальний час використовується нерационально. Тому було запропоновано викладати ті ж дисципліни в один і той же час, щоб додати впорядкованості традиційним технологіям співпраці. В результаті цього студенти не здатні швидко засвоювати необхідний обсяг знань та ті з них, що вчать посередньо, були не в змозі успішно скласти іспити [4].

Такий тип педагогічної технології, імпортований з Європи, домінував в американській освіті до кінця ХХ століття. У минулому традиційні педагогічні технології в американських вищих навчальних закладах поєднували в собі набагато сильніші елементи примусу, ніж ті, які здавалися прийнятними в більшості культур. Так, для того щоб змусити студентів вивчати ту або іншу дисципліну (домінуючу релігію або мову), в процесі навчання іноді використовувалися тілесні покарання. Також практикувалося роздільне навчання студентів за статевою ознакою, приналежністю до тієї або іншої раси і соціального класу, у тому числі і викладання різних предметів хлопчикам і дівчаткам. П. Фрейр (1921-1997), бразильський філософ і педагог – знаменитий супротивник традиційних педагогічних технологій – називав даний метод навчання “банківська концепція освіти”, в якій студент є лише “порожнім банківським рахунком, який необхідно заповнити викладачеві”. П. Фрейр відзначає, що при використанні даної педагогічної технології студенти перетворюються на “товари, які купуються”. „Мета даного методу – маніпуляція процесом мислення і дій; він примушує студентів пристосовуватися до світу і забороняє їм розвивати свої творчі здібності” [5]. Головним прихильником П. Фрейра в Північній Америці є П. Маклієрен, професор Лос-Анджелеського університету, штат Каліфорнія. Він вважає, що традиційна педагогічна

технологія не дозволяє студентам думати критично про свою освіту, таким чином, вони не в змозі визнати зв'язок між їхніми особистими проблемами і подіями [13]. Дж. Дьюї вважає, що традиційна педагогічна технологія акцентує увагу на викладанні навчального матеріалу, а не на його навчанні. Велика частина знань, отриманих на заняттях, забувається, а велика частина матеріалу, який студенти запам'ятали, не стане їм в нагоді в їхній подальшій діяльності [4].

У вищих навчальних закладах США на сучасному етапі використовуються групові, колективні технології навчання; технологія розвиваючого, проблемного навчання; технологія саморозвиваючого навчання; педагогіка співпраці; технологія діалогу культур. Основними принципами гуманістичних технологій навчання у вузах США є принцип активного отримання знань і принцип співпраці в навчальному процесі. Основними способами їхньої реалізації в умовах вузів США є метод дискусії, метод проектів, метод "портфель студента", групові методи навчання, проблемні методи навчання, гуманістична організація традиційних методів навчання.

Психолог-гуманіст К. Роджерс вважає, що традиційні педагогічні технології спрямовані на швидке навчання студентів, при якому розвиваються тільки їхня здатність до логічного мислення. Цей тип методу майже повністю ґрунтується на інтелектуальному вивченні матеріалу і в його основі лежить авторитарний підхід до навчання, при якому не приділяється достатньої уваги ціннісному ставленню до освіти. К. Роджерс відзначає, „процес навчання ділиться на дві частини: зіставлення нової інформації з вже вивченою і формування у студентів свого особового ставлення до неї” [14]. Американські педагоги завжди приділяли більшу увагу саме інформаційному аспекту навчання, повністю ігноруючи процес формування у кожного студента особистого ставлення до матеріалу, що вивчається. Саме він, як стверджують багато експертів у сфері освіти, має дуже велике значення для підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Традиційні педагогічні технології головним чином побудовані на використанні тестових завдань для визначення рівня успішності студентів. Викладачі вимушені викладати студентам тільки ту інформацію, яка буде представлена в тестах, тому що вони вважаються

найважливішими засобами перевірки здатностей студентів щодо засвоєння навчального матеріалу. Результати проведених досліджень свідчать про те, що стандартні тести не тільки завдають шкоди процесу засвоєння навчального матеріалу, але й є малоефективними в оцінці рівня успішності студентів. Стандартизоване тестування – один з провідних чинників, які роблять традиційні педагогічні технології неефективними. Психологи-гуманісти вважають, що традиційні педагогічні технології зменшують фактичну якість процесу навчання, а це негативно позначається на особистісному зростанні студента. Використання традиційних педагогічних технологій не сприяє досягненню студентом вищого рівня розвитку своїх здібностей і не дозволяє йому розкрити свої можливості [14]. Д. Лабаре, автор книги „Того, як досягти успіху в школі без вивчення чого-небудь”, говорить про те, що у студентів, яких навчають з використанням традиційної моделі педагогічної технології, по суті, не формується ціннісне ставлення до освіти, їх цікавить лише зовнішня мотивація в навчанні. В основному студенти здобувають освіту лише для того, щоб мати диплом про закінчення вузу і зацікавлені в отриманні наукового ступеня. У цьому немає їхньої провини, у цьому винні традиційна педагогічна технологія і система навчання [9].

А. Маслоу стверджує, що „студентів цікавить лише зовнішня сторона навчально-виховного процесу і для них оцінки та іспити – це те ж саме, що для шимпанзе чіпси” [12]. Методи традиційних педагогічних технологій сприяють формуванню лише зовнішньої мотивації в процесі навчання, що негативно позначається на освіті студентів. Головна проблема методів традиційних педагогічних технологій полягає в тому, що самому процесу навчання не надається вирішального значення в процесі формування особистості студента і, як результат, його самовдосконаленню. Тільки соціальні і фінансові пільги, які отримують студенти за наявності вченого ступеня, мотивують їх до навчання у вищій школі.

Багато людей упевнені, що традиційна педагогічна технологія – це кращий вибір для американської системи освіти сьогодні. Ці люди стверджують, що стандартизовані тести необхідні для вимірювання рівня успішності студента. Результати проведених досліджень свідчать про те, що тести є малоефективними і використовуються через

високі витрати на освіту. Тоді виникає питання: авторитарна система освіти потрібна лише тому, що студенти не в змозі ухвалювати самостійні рішення? Соціологічні дослідження підтвердили невірність даного твердження. У студентів з високим рівнем успішності по предметах є своя думка з приводу навчального плану і методів навчання. Критики гуманістичної системи освіти також стверджують, що плата за навчання при гуманістичному підході до освіти буде набагато більшою, ніж при традиційній, але дані дослідження свідчать про те, що витрати для кожної системи були б фактично ідентичними. Застосування традиційних педагогічних технологій не сприяє формуванню зацікавленості студентів в отриманні знань заради самих знань. В їхній основі лежить використання стандартних тестових завдань, які, по суті, не сприяють розвитку здібностей особистості студента і його подальшому самовдосконаленню. Вони авторитарні за своєю природою і не враховують думки студентів щодо того, як і які предмети їм викладати. Таким чином, традиційні педагогічні технології – це не найкращий вибір для вищих навчальних закладів Америки [11].

Співпраця як педагогічна технологія застосовувалася у вищих навчальних закладах Америки тривалий період часу, ще з часів, коли Дж. Дьюї (1859-1952) були написані його філософські праці. Співпраця в педагогіці – метод навчання, при якому студенти об'єднуються в групи. Група розглядається як спосіб динамічної взаємодії зі студентами, при якій кожен її член отримує можливість розкрити свої індивідуальні здібності та зробити свій внесок в загальну справу. При груповій роботі учасники отримують можливість розподілити обов'язки і відповідальність за дії групи. Слід зазначити, що в основі педагогіки співпраці лежить уміння досягти згоди за допомогою співпраці всіх членів групи і викладача. Це головна відмінність педагогіки співпраці від змагань, де одні студенти показують кращі результати, аніж інші [4]. Педагогіка співпраці – метод навчання, який допомагає студентам взаємодіяти одне з одним, брати участь в обговоренні тієї чи іншої проблеми для досягнення певної мети групи. Процесом досягнення мети групи керує викладач, який допомагає студентам, дає їм поради щодо способів досягнення цієї мети. При використанні традиційних педагогічних технологій викладач не має такої значної взаємодії зі студентами.

Американський педагог С. Каган описує педагогічну співпрацю „як спосіб організації соціальної взаємодії, створення і затвердження структури взаємин між студентом і викладачем в аудиторії. Наприклад, викладач планує спільну діяльність, таку як проект з тієї чи іншої дисципліни або пропонує студентам вирішити складну математичну задачу” [8]. Такі завдання завжди спрямовані на досягнення певної мети. Співпраця в педагогіці – це метод, при якому досягнутий результат діяльності є продуктом пізнання.

Як було зазначено вище, при такому підході до навчання викладач здійснює контроль над виконанням групою завдання. Внаслідок цього головна мета студента полягає у досягненні успіху або отриманні продукту пізнання, який буде високо оцінений викладачем. І в цьому відношенні цей метод є дещо подібним до традиційного педагогічного підходу. В основному педагогічна співпраця дозволяє студентам розвинути свої здібності краще справлятися з вирішенням поставлених перед ними завдань, приймати на себе відповідальність, удосконалювати пізнавальні навички. Педагогічна співпраця – це метод, використовуючи який і викладачі, і студенти отримують можливість через досягнення згоди в процесі навчання спрямувати спільні зусилля на досягнення певної мети.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Педагогічна технологія співпраці між викладачем і студентом, в якій акцент робитиметься на навчанні за допомогою діяльності, особистісному підході до студентів і залученні до навчально-виховного процесу всіх його учасників. Крім того, педагогічна співпраця викладача і студентів ґрунтується на стільному пошуку шляхів вирішення проблеми і розвитку критичного мислення, груповій роботі, під час якої розвиваються здібності студентів. Вищезгадана гуманістична педагогічна технологія розглядає студента як активного учасника навчально-виховного процесу, що має свою думку щодо матеріалу, який він вивчає, а це сприяє підвищенню ефективності процесу навчання. Даний тип педагогічної технології є системою, за якої навчання ґрунтується на таких принципах: люди – істоти соціальні, їх навчання краще за все відбувається в реальних життєвих умовах при спілкуванні з іншими людьми.

Аудиторія – це те місце, де студенти досягають сенсу життя і вбирають життєво важливу інформацію. Результати дослідження, проведеного американським соціологом А. Конном, свідчать про те, що студенти краще за все вчаться в освітньому середовищі, де їм пропонується шукати вирішення проблеми, виконувати різні проекти і знаходити відповіді на ті або інші питання, ніж простий вибір однієї відповіді зі списку запропонованих варіантів. Дослідник також вважає, що студенти повинні брати активну участь в житті університету. Традиційна педагогічна система, навпаки, ґрунтується на повній покорі, а не спрямована на формування у студентів своєї думки щодо тих або інших подій, розвиток уміння самостійно вирішувати проблеми, що виникають. А. Конн також висловлює сумнів щодо обов'язкового використання тестувань і підручників. Він вважає, що необхідно використовувати різні ресурси для підвищення ефективності навчально-виховного процесу [19].

Подальше дослідження в цьому напрямі будуть присвячені дослідженню роботи в групі і розвитку соціальних навичок студентів, приділенню уваги навчанню протягом всього життя в протилежність механічному запам'ятовуванню.

Література

1. Beckman, M. Collaborative Learning: Preparation for the Workplace and Democracy. *College Teaching*, 1990, 38(4), pp.128-133.
2. Boerkircher, D., & Muller, T. *Cooperative Learning*. Institute for Research on Learning (IRL), 1998. - 198p.
3. Bruffee, Kenneth A. *Collaborative Learning: Higher Education Interdependence, and the Authority of Knowledge*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1993. - 57p.
4. Dewey John *Experience and Education*, 1938.
5. Freire Paulo *A Critical Newcomer*, 1994.
6. Goodsell, A., Maher, M., Tinto, V., and Associates (eds.). *Collaborative Learning: A sourcebook for Higher Education*. University Park: National Center on Postsecondary Teaching, Learning, and Assessment, Pennsylvania State University, 1992. - 40lp.
7. Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. *The nuts and bolts of cooperative learning*. Edina, MN: Interaction Book Company, 1994. - 239p.

8. Kagan, S. Cooperative learning, Kagan Cooperative Learning. Institute for Research on Learning (IRL), 1994. - 78p.
9. Laberee David How to Succeed in School Without Learning Anything, 1986.
10. Maslow A. Association for Supervision and Curriculum Development, 1993.
11. Maslow A. Humanistic Education, Objectives and Assessment, 1993.
12. Maslow A. The Research of Human Nature, 1993.
13. McLearan Peter, Freire Paulo A Critical Newcomer, 1993.
14. Rogers C. Carl Rogers on Personal Power, 1987.
15. Structuring Cooperative Learning: Lessons Plans For Teachers. Interaction Book Company, MN, 1987.
16. <http://www.alfiekohn/teachingedweek.htm>

У даній статті було проведено дослідження традиційних педагогічних технологій у сучасних американських вищих навчальних закладах; надана характеристика педагогіці співпраці, яку використовують більшість сучасних університетів та коледжів США.

The article is devoted to the research of traditional pedagogical technologies in modern American higher educational establishments; it gives description of pedagogics of collaboration used by most modern universities and colleges of the USA.

Кармен Пол Романо – магістрант кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м.Луганськ, Україна, США)